

Cezary Obracht-Prondzyński

Profesor Władysław Pałubicki
(1933–2012) – Kaszëba z Sulęcyna,
orientalista, antropolog,
religioznawca

Acta Cassubiana 14, 467-470

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Cezary Obracht-Prondzyński

Profesor Władysław Pałubicki (1933–2012)
– Kaszëba z Sulęczyna, orientalista,
antropolog, religioznawca

O prof. dr. hab. Władysławie Pałubickim mogę powiedzieć: mój uniwersytecki Mistrz, szef i przyjaciel. Pierwszym miejscem, gdzie w 1989 roku rozpocząłem pracę na Uniwersytecie Gdańskim był Zakład Socjologii Kultury. Wiedziałem jednak od początku, że wspólnie z Profesorem będziemy tworzyli nowy Zakład: Historii Myśli Społecznej. Tak się też stało i następne kilkanaście lat, aż do momentu odejścia Profesora na emeryturę, pracowaliśmy razem. Zdarzało się nam często rozmawiać po kaszubsku, a zawsze ilekroć się spotkaliśmy, sprawy kaszubskie się przewijały. I choć W. Pałubicki nie zajmował się wprost naukowo Kaszubami (poza nielicznymi tekstami im poświęconymi: *Etniczna mniejszość Kaszubów w procesie przemian*, [w:] *Antynomie transformacji w Polsce*, red. Z. Stachowski, A. Wójtowicz, Warszawa 1993; *Etniczno-kulturowa mniejszość Kaszubów w procesie transformacji*, [w:] *Przemiany społeczne, kwestie narodowościowe i polonijne*, red. A. Chodubski, Toruń 1995), to jednak zawsze były to kwestie bardzo mu bliskie. Stąd nie powinno dziwić, że był wśród założycieli Instytutu Kaszubskiego w 1996 r.

Droga naukowa i aktywność życiowa zaprowadziły go jednak daleko od Kaszub, i to zarówno w sensie jak najbardziej dosłownym, wiele bowiem po świecie podróżował w celach naukowych, jak i bardziej metaforycznie – zajmował się bowiem problematyką orientalną. Była to też droga życiowa dość skomplikowana, można powiedzieć, że w jakiejś mierze typowa dla jego pokolenia.

Prof. Władysław Pałubicki urodził się 27 lipca 1933 roku w Sulęczynie w rodzinie Antoniego i Anny z d. Sójka. Tu spędził dzieciństwo, przeżył także wojnę oraz uczęszczał do szkoły podstawowej. Po jej zakończeniu w 1948 r. wstąpił do Gimnazjum Księży Werbistów w Górnej Grupie koło Grudziądza (uczył się tu w latach 1948–1952, a naukę zakończył, uzyskując maturę). Naukę kontynuował w Misyjnym Seminarium Werbistów w Pieniężnie, gdzie najpierw przez trzy lata studiował filozofię, a następnie przez cztery lata teologię. Dalej kształcił się na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (od 1961 roku).

Studia miały przygotowywać go do pracy misyjnej. Jednak nigdy tak się nie stało. Przez kilka lat łączył pracę wychowawczą w placówkach zakonnych z dalszym kształceniem. W seminariach księży werbistów pracował od lutego 1960 do listopada 1969 roku, kolejno w: Chłudowie, Lublinie, Rzymie, Pieniężnie i w Górnej Grupie. Co więcej – w latach 1965–1967 pełnił funkcję dyrektora studiów w Misyjnym Seminarium Duchownym w Pieniężnie.

W tym czasie cały czas się kształcił, co ostatecznie ukształtowało jego orientalistyczne zainteresowania. Najpierw w 1964 roku otrzymał tytuł magistra po studiach z zakresu hebraistyki na KUL. Następnie zakon werbistów skierował go na studia zagraniczne, na których przebywał od początku 1967 r. do początku 1969. Najpierw pojechał do Rzymu, gdzie studiował orientalistykę i biblistkę w Pontificio Instituto Biblico. Następnie kontynuował studia w Jerozolimie, gdzie uczęszczał do Pontificium Atheneum Antonianum. Kształcił się także w Bejrucie i Damaszku. Te studia spowodowały, że do końca swojej kariery naukowej zajmował się kulturą Bliskiego Wschodu oraz trzema wielkimi religiami tu wyrosłymi: judaizmem, chrześcijaństwem i islamem. Im też poświęcił większość swoich publikacji. Kwestii tych dotyczyła zarówno jego rozprawa doktorska obroniona w 1967 r. na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, jak i habilitacja, którą uzyskał na Wydziale Neofilologicznym, w Instytucie Orientalistyki Uniwersytetu Warszawskiego w 1983 roku na podstawie rozprawy *Spoleczna pozycja kobiety palestyńskiej w dawnym judaizmie* (1982). Tytuł profesora nauk humanistycznych otrzymał w 1995 roku.

Po odejściu z zakonu przez kilka miesięcy pracował w Polskim Towarzystwie Orientalistycznym oraz w przedsiębiorstwie „Orbis”. Z początkiem listopada 1971 roku związał się zawodowo z Wyższą Szkołą Morską w Gdyni, gdzie pracował jako adiunkt w Katedrze Nauk Humanistycznych, przekształconej następnie w Międzywydziałowy Instytut Nauk Społecznych (prof. Palubicki był jego dyrektorem w latach 1984–1989). Wcześniej, bo w latach 1972–1984, był na WSM dyrektorem Biblioteki Głównej. Po uzyskaniu habilitacji od 1984 r. pracował tu na stanowisku docenta.

Przez pewien czas pracował także na Wyższej Szkole Pedagogicznej w Słupsku (od 1993 r.) oraz Bałtyckiej Wyższej Szkole Humanistycznej w Koszalinie (od 1995 r.). Przede wszystkim jednak związany był z Uniwersytetem Gdańskim. Pracował tu od 1972 roku, najpierw na godzinach zleconych, a następnie na pół etatu. Początkowo w latach 1972–1976 był zatrudniony w Zakładzie Historii Filozofii, później w Zakładzie Socjologii, a po jego podziale od kwietnia 1989 roku w Zakładzie Socjologii Kultury. Na wniosek prof. Palubickiego, dyrekcji IFiS UG oraz władz Uniwersytetu Minister Edukacji Narodowej wyraził zgodę na jego przejście z WSM na UG i zatrudnienie w pełnym wymiarze etatowym. Nastąpiło to z dniem 1 października 1989 roku. Najpierw było to zatrudnienie na stanowisku docenta, a od 1991 roku profesora nadzwyczajnego.

Przechodząc na UG, prof. Palubicki najpierw pracował w Zakładzie Socjologii Kultury w Instytucie Filozofii i Socjologii, ale szybko doprowadził do powstania Zakładu Historii Myśli Społecznej, którego był pomysłodawcą i wieloletnim kierownikiem (zakład powstał w 1991 r.). Pracując w IFiS, założył w 1992 roku pismo „Miscellanea Anthropologica et Sociologica”, którego początkowym wydawcą było Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, a następnie Uniwersytet Gdański. Był jego redaktorem naczelnym, a później członkiem Rady Naukowej. Stało się ono dziś najważniejszym pismem socjologów i antropologów gdańskich.

Na emeryturę przeszedł we wrześniu 2003 roku, ale jeszcze przez kilka lat pracował na pół etatu w Instytucie Filozofii i Socjologii UG, prowadząc przede wszystkim seminaria magisterskie oraz autorski wykład z socjologii religii.

Kiedy rozmawialiśmy o kwestiach naukowych, prof. Palubicki zawsze określał się jako religioznawca, antropolog i orientalista o inklinacjach filozoficznych i socjologicznych. Ta swego rodzaju interdyscyplinarność jest także widoczna w jego działalności dydaktycznej (zawsze przyjemnie słuchało się jego wykładów, w których wykorzystywał swoją ogromną wiedzę nie tylko podręcznikową, ale także tę z podróży w różne zakątki świata). Natomiast w dorobku naukowym, a opublikował w sumie blisko 200 tekstów naukowych, w tym kilka książek, widoczna była koncentracja na wspomnianych wyżej trzech religiach i kulturze Bliskiego Wschodu, ze szczególnym uwzględnieniem tematyki kobiecej! Prócz książki habilitacyjnej można przywołać takie, jak: *Kwestie kobiece w społecznej doktrynie judaizmu, chrześcijaństwa oraz islamu* (1988), *Kobieta w humorze żydowskim* (1991), *Kobieta w mądrościach biblijnych* (1991), *Więc żeń się. Małżeństwo i rodzina w humorze żydowskim* (1994), *On, ona, ono w humorze żydowskim* (1995), *Kobieta w tradycjach Wschodu. Studium kulturowo-obyczajowe* (1995), *Małżeństwo i rodzina w dawnym judaizmie i pierwotnym chrześcijaństwie* (1995, wspólnie z Janem Ilukiem), *Religia a religie* (2000, wspólnie ze Zbigniewem Grzywaczem). Jest także autorem ciekawego opracowania *Obyczaje i tradycje morskie* (1987) oraz kilku książek mających charakter leksykonów, przydatnych szczególnie w dydaktyce: *Leksykon religioznawczy* (1988), *Słownik etnologiczno-religioznawczy* (1991 i 1992), *Judaizm – słownik obyczajów i tradycji* (1994), *Antropologia – filozofia – etyka. Słownik podstawowych terminów i znaczeń* (1998). W pewnym stopniu podsumowaniem zainteresowań antropologicznych i kulturoznawczych była książka *Człowiek – kultura – obyczaje. Szkice antropologiczne* (1996).

Był też Profesorem Palubicki czynnym uczestnikiem życia naukowego. Wiele konferencji współorganizował, w wielu brał udział. Od 1984 r. był członkiem Komitetu Nauk Orientalistycznych PAN, Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego, Polskiego Towarzystwa Religioznawczego, Polskiego Towarzystwa Socjologicznego, Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, Gdańskiego Towarzystwa Naukowego, International Association for the History of Religions, International Society for Universalism, Instytutu Kaszubskiego i innych.

Ci, którzy go znali i z nim współpracowali, wspominają go jako człowieka niezwykle pogodnego, czynnego, życzliwego. Bywał czasami wręcz jowialny i zawsze radosny. W ostatnich latach ciężko chorował, a ciosem była niespodziewana śmierć żony – Róży Pałubickiej (z d. Ciernioch), przez wiele lat pracującej w Instytucie Historii Uniwersytetu Gdańskiego, w którym dbała o wszelakie sprawy organizacyjne (żonaty był z nią od listopada 1969 roku). Samotność była bardzo trudna, szczególnie w chorobie. Dlatego też ożenił się po raz drugi z Jolantą Obarską i zamieszkał z nią we Wrocławiu. Tu zmarł po długiej chorobie 21 czerwca 2012 r. Pochowany został na Cmentarzu Komunalnym Psie Pole przy ul. Kielczowskiej 90. Odszedł przytomny i pogodny, czyli taki, jaki był zawsze. Żegnamy naszego Przyjaciela i Mistrza.